

---

Saksnr: 2021/42650-1  
Saksbehandlar: Marta Rongved

---

## Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for næring		08.09.2021

## Disponering av midlar til korona-relatert innsats - midlar frå overskotsdisponering 2020

### Forslag til vedtak

1. Hovudutval næring vedtek å setje av 2 mill. kr til arbeidet med besøksforvaltning, som eit nødvendig tiltak for å ruste opp område som attraktive reisemål - slik at verdiskapinga i tida etter koronapandemien kan skyte fart på ein berekraftig måte. Hovudutvalet tek stilling til disponering av midlane gjennom eiga sak.
2. Hovudutval næring vedtek å setje av 5 mill. kr til tiltakspakke reiseliv 2022, med støtte til destinasjonsselskapa. Fordeling av midlane vert gjort i ei eiga i hovudutvalet.
3. Hovudutval for næring vedtek å løyve 1 mill kr til ei ordning med elbil-lading på ulike reiselivsdestinasjonar. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å forme ei ordning og tildele midlane.
4. Hovudutval næring vedtek å setje av 2 mill. kr til nærings- og utviklingsfond for utsette område. Midlane vert seinare disponerte av hovudutvalet.
5. Hovudutval for næring vedtek å omdisponere 1 mill kr frå løyvingsområde 24 Verdiskaping i byar og regionar til løyvingsområde 23 Naturressursar, landbruk og reiseliv. Midlane skal nyttast til nærings- og utviklingsfond for utsette område, og kjem i tillegg til dei midlane som er omtalt i pkt 4.

### Samandrag

Hovudutval for næring har fått til rådvelde 20 mill kr frå overskotsdisponeringa for 2020. Denne saka femnar om dei 10 mill kr som skal gå til korona-relatert innsats. Til oktober-møtet vil det ligge føre ei sak der hovudutvalet tek stilling til bruken av dei 10 mill kr som skal gå til søknader som har kome inn utanom etablerte tilskotsordningar.

I overskotsdisponeringssaka i fylkestinget i juni er reiseliv nemnt som ei hardt råka næring, og denne saka femnar i stor grad om reiseliv. Om korleis vi skal legge grunnleg for å få til den store omstillinga der ein legg bak seg koronatida og strekkjer seg etter visjonen attraktivitet gjennom berekraft. Og vi tek elles til orde for å legge midlar inn i den etablerte ordninga for nærings- og omstillingsfond for utsette område/kommunar, med tanke på kommunar som kan trenge litt ekstra hjelp nett no. Og vi ønskjer å etablere ei ordning som kan stimulere til elbil-lading i reiselivsdestinasjonar.

Bård Sandal  
avdelingsdirektør

Endre Høgalmen  
seksjonssjef for naturressursar,  
landbruk og reiseliv

*Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift*

## Saksutgreiing

### Bakgrunn for saka

Hovudutval for næring har fått stilt til rådvelde følgjande midlar i samband med sak om overskotsdisponering 2020 som var oppe i fylkestinget i juni

- 10 mill kr til korona-tiltak innan næringsutvikling
- 10 mill kr til eksterne søknader innan næring som har kome inn utanom etablerte søknadsordningar

I denne saka kjem vi med framlegg om bruk av dei avsette midlane til korona-tiltak. Til hovudutvalet sitt møte 6.oktober vil det ligge føre ei sak om disponering av dei avsette midlane til eksterne søknader som har kome inn utanom etablerte søknadsordningar.

Om korona-relaterte midlar står det følgjande i sak 30/2021 som vart behandla av fylkestinget i juni:

«Fylkesrådmannen tilrår at det vert sett av 15 mill. kr til slikt utstyr for pedagogisk og administrativt tilsette. Pandemien har ramma ulikt for ulike deler av næringslivet. Reiseliv og kulturnæringa er særleg ramma. Fylkesrådmannen ser det som naturleg at ein del av «koronamidlane» vert nytta i desse sektorane ut frå fylkeskommunen si samfunnsutviklarrolle og foreslår at det vert sett av midlar slik:

- 10 mill. kr til koronarelaterte tiltak innan kultur, idrett og inkludering
- 10 mill. kr til koronarelaterte tiltak innan innovasjon og næring

Fylkesrådmannen foreslår dei to hovudutvala får fullmakt til å fordele midlane.»

Det hardt prøvde reiselivet er nemnt i saka til fylkestinget, og i denne saka vil vi naturleg nok ta føre oss reiselivet og korleis vi kan medverke til at denne næringa kjem ut av ei koronaprega tid og over i ei betydeleg omstilling der vi strekkjer oss etter visjonen attraktivitet gjennom berekraft. Vi ser elles at fleire kommunar kan ha nytte av litt ekstra hjelp frå fylkeskommunen i samband med utfordringar innan fleire næringar, og som ei følgje av det omtaler vi her også midlar til nærings- og utviklingsfond for utsette kommunar.

Vedtakskompetanse: Hovudutval for næring har vedtakskompetanse.

### Vurderingar og verknader

Økonomi: Tildelingane i denne saka er finansiert med disponible midlar frå overskot 2020

Klima: Tildelingane i denne saka er i tråd med overordna føringar rundt klima

Folkehelse: Tildelingane i denne saka fremmar sosial berekraft, arbeid og sysselsetting, som også er viktig i eit folkehelseperspektiv.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi): Tildelingane i saka er i tråd med overordna føringar i utviklingsplanen.

### Konklusjon

Tildeling av midlar til korona-relatert innsats vert gjort i samsvar med tilrådinga i denne saka.

### Innsats overfor reiselivet - og bidrag til ei berekraftig omstilling

Reiselivsnæringane er framleis i ein svært vanskeleg situasjon som følgje av koronakrisa. Som tidlegare varsla har 2021 minst like krevjande som 2020. Tilbakemeldingar frå næringa i Vestland fylke stadfestar at sjølv om aktiviteten har vore høgare i sommarsesongen 2021 så langt, så er eigenkapitalen i stor grad borte og selskapa opererer på minstegrensa som ein konsekvens. Sesongen er framleis sterkt avkorta. Ein enkelt god månad i juli erstattar ikkje eit normalår. Grensene er opna mot EU, og sjølv om vi no ser gjestar frå Nederland, Tyskland og til dels Frankrike, utblir volumet. Sidan berre fullvaksinerte kan komme inn utan karantene, kjem ikkje familiar. Storbritannia er sidan Brexit ikkje ein del av EU si vaksinepassordning og kjem derfor ikkje. Turoperatørar i dei

viktigaste marknadane våre har merka presset, og mykje av Noregskompetansen (som er viktig for at kunden skal velje Noreg som feriemål) er borte.

Flyruter er sterkt redusert, og Avinor melder at ein ikkje ventar å være tilbake i full dekning med rutetilbod før seint 2023/tidleg 2024. Cruise er nesten heilt borte. Der skip kjem, er gruppene som kjem i land mindre og ein større del av aktiviteten på land skjer utandørs der det er færre påkøpla kassaapparat. Kurs- og konferansemarknaden samt forretningsreiser er for det meste lagt på is. Resultatet samla er at situasjonen framleis er prekær for reiselivsnæringa.

Pandemien har ført til store endringar i turistane sine tankesett og val av ferie. Naturbaserte ferier med tilgang på god plass utandørs i omgjevander som er oppfatta som trygge er blitt viktigare. Her har Vestlandet potensiale til å være ein svært god aktør, men dette vil avhenge av at reiselivsnæringa maktar å omstille seg slik at tilbodet er i tråd med kundegruppene sine behov og forventningar. Forretningsmarknaden vil være sterkt svekka i lang tid, og kjem kanskje ikkje tilbake på tidlegare nivå sidan digitale løysingar er blitt den nye normalen. Færre unødvendige flyreiser er også ynskjeleg frå eit miljømessig perspektiv. Fokus må være på å være attraktiv for dei gjestane som har høgast forbruk av kroner og samstundes lågast forbruk av CO2. Heilårs satsing og aktivitet som er spreidd i tid og rom er meir ynskjeleg enn store grupper samla.

Skal reiselivet kunne være med på det grøne skiftet, er omstilling og utvikling heilt sentralt. Næringa må leggje om aktiviteten til å være i tråd med dei strategiske føringane som er lagt i Scenario Fjord Norge 2030, Nasjonal reiselivsstrategi 2030 og Berekraftig verdiskaping (regional plan for innovasjon og næringsutvikling 2021-2033). Det er viktig at omstillinga blir gjort no slik at ein startar opp igjen etter pandemien i ei betre retning, og set kvalitet og berekraft i fokus. Nøkkelen til eit berekraftig norsk reiseliv ligg i eit endra og meir tilpassingsdyktig tilbod. Det hjelper ikkje å berre marknadsføre det vi alltid har hatt.

### **Besøksforvaltning - sentralt i det grøne skiftet**

Fylkeskommunen blir i aukande grad kontakta av kommunar, destinasjonsselskap og utviklingsselskap som har eit stort behov for hjelp til å leggje til rette for reisande og lokalbefolkning på ein god måte. Pandemien har utløynt ei endring i bruken av naturen og felles infrastruktur i tettbygde strom. Nordmenn har vore svært aktive i naturen, og mange nye «fyrstårn» er oppdaga gjennom instagram og andre sosiale kanalar. Turistar, fastbuande og grunneigarar opplever store utfordringar med parkering, vill-teltning, slitasje på natur og forsøpling. Bønder kjem ikkje fram med nødvendig landbruksutstyr og fryktar at dyr som går ute blir uroa eller skadde, eller kan komme til å skade folk som kjem for nære. I tettbygde strom vil trengsel og underdimensjonerte fellesgode opplevast negativt for lokale og tilreisande, og hindre god verdiskaping. Dette er særleg krevjande for kommunar som har lågt folketal, men høgt tal på tilreisande gjestar til enkelte tider. Det manglar eigna finansieringsordningar for planlegging og tilrettelegging, og koplinga mellom plankompetanse og reiselivskompetanse treng styrkast. Vidare manglar det ein god struktur for reisemålsleiing der marknadsføring, markedskunnskap, lokale planprosessar og kommunale tenester fungerer i lag. Ei styrt forvaltning av områda der aktiviteten skjer, er avgjerande for at reiselivet skal kunne bidra til verdiskaping i lokalsamfunna på ein berekraftig måte etter pandemien.

Skal ein utvikle heilårs tilbod som kan sikre lokale arbeidsplassar og verdiskaping, må ein arbeide strategisk over tid med både innhald og struktur. Vestland fylkeskommune har starta Besøksforvaltning: Forprosjekt. Forprosjektet skal identifisere særlege presspunkt for Vestland fylke, og leggje grunnlag for eit hovudprosjekt med oppstart 2022. Hovudprosjektet om besøksforvaltning blir bærebjelken for korleis vi skal utvikle reiselivet i Vestland som drivar for berekraftige lokalsamfunn. Dette er sentrale oppgåver for fylkeskommunen og krev innsats på tvers av fleire ulike avdelingar over tid.

Bærebjelkar i tematikken besøksforvaltning er lokal verdiskaping, planarbeid og reisemålsleiing. Desse tre bjelkane lener seg på kompetansetilgang og FoU. Vi veit allereie at koplinga mellom lokal mat, kultur og natur er sentral i lokal verdiskaping. Etter sesongen 2020 var talet på tilreisande som vil anbefale turen for andre *lågare* for Vestland enn for tilsvarende reisemål. Parallelt med det overordna forprosjektet om Besøksforvaltning er det derfor starta eit eige forprosjekt, *Ei rikare reise*, som skal gi innsikt i korleis Vestland skal realisere potensialet som ligg i mat og kulturopplevingar. Koplinga mellom landbruk og reiseliv kjem stadig klarare fram og det finst fleire ulike matsatsingar i fylket. Det er derfor viktig å samle trådane i ei tydeleg retning som bidreg til at gjesten blir lengre, kjøper fleire tenester og er meir nøgd med opplevinga.

Problemstillingane knytt til besøksforvaltning er komplekse og er ikkje løyst gjennom eit kort forprosjekt. Skål ein ha håp å få til varige endringar er det behov for ei langsiktig satsing, i første rekkje eit treåring hovudprosjekt. I hovudprosjektet skal ein teste ut pilotar og jobbe vidare med problemstillingar som er identifisert i forprosjektet. Målet er å byggje reiselivsnæringa rundt gjestar som har eit høgare forbruk, eit lågare klimaavtrykk og på ein måte som bidreg til heilårs aktivitet, lokal verdiskaping og auka bulyst i distrikta.

Frå overskotsmidlane ber vi om at det blir sett av kr 2 000 000 til prosjektleiing, kunnskapsinnhenting og pilotaktivitetar til oppstart av eit hovudprosjekt for besøksforvaltning.

### **Støtte til å oppretthalde organisasjonsstrukturen i reiseliv gjennom destinasjonsselskapa**

For destinasjonsselskapa og Fjord Norge AS er konsekvensen av pandemien framleis at den økonomiske situasjonen er svært pressa, sidan reiselivsbedriftene ikkje har midlar til å bidra som før til felles tiltak og til destinasjonsselskapa si drift. Medlemsavgift til destinasjonsselskapa har ikkje vore dekkja av statlege støtteordningar, og blir derfor prioritert bort. Store medlemmar som hotell og restaurant betaler medlemsavgift basert på omsetning, og denne er sterkt redusert. Næringsaktørane maktar i liten grad å finne midlar til marknadsføringstiltak som er nødvendige for å være synleg i konkurransen no som Europa opnar opp igjen.

I 2020 og 2021 er det fordelt ekstra midlar til destinasjonsselskapa frå krisepakker. Midlane er samla fordelt slik og inkluderer driftstilskot frå budsjett og tilskot frå overskotsdisponering sett av til koronatiltak:

Visit Nordfjord	1 600 000
Visit Hardanger	1 450 000
Visit Sunnhordland	860 000
Visit Sunnfjord	790 000
Visit Sognefjord	1 750 000
Visit Bergen	6 100 000
Visit Fjordkysten	900 000
Visit Voss	1 550 000

Destinasjonsselskapa har i mindre grad høve til å få støtte til tiltak under Handlingsprogram for næringsinnsats i Vestland/HNV då kriteria i mindre grad er relevante for reiselivsnæringane. Visit Hardanger, Visit Voss, Visit Sunnhordland og Visit Bergen har fått noko støtte frå HNV 2020.

For å oppretthalde marknadsføringsarbeidet i regi av destinasjonsselskapa og Fjord Norge AS er det nødvendig med ein innsats på ulike nivå:

- Kampen for å tiltrekke seg kundar blir kvass når grensene no er opne. Reiseliv er ei heilt avgjerande næring i mange av dei europeiske landa vi samanliknar oss med, og det blir vanskeleg for oss å oppnå nok synligheit slik at Noreg blir eit reelt val for gjestane
- B2B arbeidet blir meir krevjande sidan ein må finne nye turoperatørar som erstattar dei som er blitt borte. Dette gjeld særleg marknader der statlege støtteordningar for bedriftene har vore dårlegare, som t.d. Storbritannia, ein svært viktig marknad for Noreg
- Dialogen med transportselskapa og turoperatørane er prega av at mange flyruter er borte. Ein må rekne med fleire år før rutetilbodet frå før pandemien er tilbake
- Destinasjonsselskapa har ei viktig rolle som rådgjevarar for medlemsbedrifter som må endre produkt, oppnå kontakt med nye marknader og kundegrupper og slit med rekrutteringa
- Fjord Norge og destinasjonsselskapa må sjølv utføre oppgåver som tidlegare er gjort frå sentralt hald i Innovasjon Noreg. Innovasjon Noreg har dei seinare åra bygd ned utekontora, som er næringa si viktigaste kopling med bransjeleddet i utlandet, og dreier aktiviten i eigne kanalar bort frå naturbaserte opplevingar som er grunnfjellet i Fjord Norge-regionen sin merkevare.
- Byane, som normalt er motor for distrikta, er særleg svekka

Destinasjonsselskapa seier klart at støtta frå fylkeskommen i 2020 og 2021 var avgjerande for at aktiviteten deira kunne oppretthaldast, og at dei derfor kunne bidra til at reiselivsbedriftene overlever.

Det er særst viktig for utviklinga i reiselivet at destinasjonsselskapa er operative og gjer eit godt arbeid framover, og det vert derfor gjort framlegg om å setje av kr 5 000 000 til å støtte dei åtte selskapa. Hovudutvalet vil disponere midlane gjennom ei eiga sak.

### **Stimulere til elbil-lading i reiselivsdestinasjonane**

Dei seinare åra ha synt kor viktig det er også for reiselivet å kunne tilby elbil-lading på destinasjonane. Tilgang på destinasjonslading tiltrekker turistar og mangel på det avviser besøkande som kjem med elbil. Både hotels.com og airbnb har no tilgang på lading som valbart kriterie for val av overnatting. Stadig fleire overnattingsstadar han tilby lading av elbil, men vi konstaterer at vi gjerne kan ha ei ordning som stimulerer til fortgang i utbygginga.

Destinasjonslading treng ikkje å vere spesielt rask, sidan dei besøkande skal vere der ei stund. Dette reduserer behovet for effekt og gjer at ladepunkta er mykje rimelegare enn hurtiglading, truleg ned mot kr 15 000 pr ladepunkt.

Vi tenkjer at vi kan setje av 1 mill kr til ei ordning som skal stimulere til utbygging av destinasjonslading, og at fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å disponere desse midlane. Dette vil vere eitt av mange bidrag framover, når vi skal forme eit meir berekraftig reiseliv.

### **Nærings- og utviklingsfond for utsette område**

Det går betre i mange næringar i Vestland. Når vi ser vekk frå utfordringar kring reiseliv kan det imidlertid vere utfordringar i ein del kommunar. Vi har etablert ei ordning med nærings- og utviklingsfond for utsette område/kommunar. Vi hadde her første utlysing i vår, og hovudutvalet hadde i juni oppe ei sak der ein samla tildelte 5 mill kr til sju aktørar. Vi tek til orde for at 2 mill kr av dei disponible midlane til korona-relatert innsats vert nytta inn i dette nærings- og utviklingsfondet for utsette kommunar, og på det viset kan ein fange opp næringar og kommunar som treng litt ekstra hjelp nett no. Det kan vere litt lite å lyse ut 2 mill kr, og vi gjer derfor framlegg om omdisponere 1 mill kr frå andre midlar til nærings- og utviklingsfond. Dette er ledige lønsmidlar i avdelinga som følgje av m.a. vakante stillingar.

Vi ber derfor om at hovudutval for næring flytter ein million kroner frå løyvingsnivå 24 Verdiskaping i byar og regionar» til løyvingsnivå 23 Naturressursar, landbruk og reiseliv. Vi nyttar slik ledige lønsmidlar som har samla seg opp grunna korte vakansar og sjukemeldingar gjennom året for å styrke søknadsordninga for nærings- og utviklingsfond i utsette område.

<b>Løyvingsnivå</b>	<b>Beløp</b>
Løyvingsnivå 24 Verdiskaping i byar og regionar	-1 000 000
Løyvingsnivå 23 Naturressursar, landbruk og reiseliv	1 000 000